

**“MA’LUMOTLAR BAZASINI BOSHQARISH” FANIDAN YAKUNIY NAZORAT
SAVOLLARI**

“Bilish” toifadagi savollar

- 1) MBBT asosiy tushunchalarini keltiring va u nima uchun qo‘llaniladi?
- 2) MBBT kontekstida ma’lumotlar modeli haqida ma’lumot bering?
- 3) Ma’lumotlar bazasida ma’lumotlar bilan qanday asosiy operatsiyalarni bajarish mumkin?
- 4) Ma’lumotlar bazasidagi indeks nima va u nima uchun qo‘llaniladi?
- 5) Trigger asosiy tushunchalarini keltiring va u qanday hollarda ishlatiladi?
- 6) MBBT tarkibiga qanday asosiy komponentlar kiradi?
- 7) Ma’lumotlar bazasini boshqarish kontekstida DDL va DML nima?
- 8) Saqlangan protseduralar nima va ular nima uchun ishlatiladi?
- 9) MBBT ning asosiy funksiyalari nimalardan iborat?
- 10) Ma’lumotlar bazasida tasavvur(view) tushunchasi nima?
- 11) Oracle MBBTda mavjud bo‘lgan asosiy obyekt turlari qanday?
- 12) PL/SQL kontekstidagi protsedura va funksiya o‘rtasidagi farq nima?
- 13) DML nima va unga qanday operatsiyalar kiradi?
- 14) Ma’lumotlar bazasi kontekstida indeksatsiya nima?
- 15) Ma’lumotlar bazasi administratori (MBA) qanday asosiy funksiyalarni bajaradi?
- 16) Ma’lumotlar modeli nima va siz qanday ma’lumotlar modellarini bilasiz?
- 17) Ma’lumotlar bazasida triggerlar nima uchun ishlatiladi?
- 18) Ma’lumotlar bazasida tasavvur(view) nima va uning afzalliklari nimada?
- 19) Oracledagi tasavvur(view) nima va ular nima uchun ishlatiladi?
- 20) MBBTning qanday turlari mavjud va ularning asosiy farqlari nimada ekanligini tasvirlab bering.
- 21) Indeksatsiya nima va nima uchun bu so‘rovlarning ishlashi uchun muhim?
- 22) Ma’lumotlar bazasi administratorida qanday vazifalar va mas’uliyat borligini tushuntiring.
- 23) Ma’lumotlar bazasini boshqarishning asosiy vazifalari qanday?
- 24) Oracleda sxemaga tegishli bo‘lmagan asosiy ma’lumotlar bazasi obyektlarini tavsiflang.
- 25) Ma’lumotlar bazasida sinonimlar nima va ular qanday ishlatiladi?

“Tushunish + Tahlil” toifadagi savollar

- 1) SQLda saqlangan protsedura va funksiya o‘rtasidagi farqni tushuntiring.
- 2) Ma’lumotlar bazasidagi trigger nima ekanligini va u qanday ishlashini tushuntiring.
- 3) Ma’lumotlar bazasida tasavvurlar(view) qanday afzalliklarga ega ekanligini tushuntiring.
- 4) MBBT arxitekturasining qanday turlari mavjud, ularni farqini tushuntiring.
- 5) Ma’lumotlar bazasi kontekstida unikal cheklash nima?
- 6) Ma’lumotlar bazasidagi tasavvurlar(view) qanday ishlaydi?
- 7) Odatda Oracle MBBTda qanday ma’lumotlar turlari qo‘llab-quvvatlanadi?
- 8) Ma’lumotlar bazasida indekslardan foydalanishning afzalliklari va kamchiliklari qanday?
- 9) Saqlangan protseduralar yordamida qanday asosiy operatsiyalarni bajarish mumkin?
- 10) PL/SQL nima va uning xususiyatlari qanday?

- 11) Triggerlar yordamida qanday vazifalar hal qilinishini tasvirlab bering.
- 12) Oracleda qanday ma'lumotlar yaxlitligi cheklovlari mavjudligini tasvirlab bering.
- 13) Noyoblik (unikal) cheklovlari (UNIQUE constraints) tushunchasini va ulardan ma'lumotlar bazalarida foydalanishni tushuntiring.
- 14) Ma'lumotlar bazalarida qanday asosiy indeks turlari qo'llaniladi?
- 15) Oracle MBBT arxitekturasini va uning xususiyatlarini tavsiflang.
- 16) Ma'lumotlar bazasi administratorining vazifalariga qanday vazifalar kiradi?
- 17) Oracledagi klasterlar nima ekanligini va ular ishlashga qanday ta'sir qilishini tushuntiring.
- 18) Oracleda asosiy ma'lumotlar bazasi obyektlarini tavsiflang.
- 19) Klaster nima va Oracleda klasterlar qanday afzalliklarga ega ekanligini tasvirlab bering.
- 20) Oracle MBBTdagi tasavvurlar va sinonimlar o'rtasidagi farq nima?
- 21) Obyektlar va havolalar darajasida yaxlitlik cheklovlari qanday ishlashini tushuntiring.
- 22) Ma'lumotlar xavfsizligi kontekstida ma'lumotlar bazasi administratorning roli va majburiyatlarini tushuntiring.
- 23) Saqlangan protseduralar va triggerlar o'rtasidagi farq nima?
- 24) Oracleda tasvirlar qanday ishlashini va ular nima uchun ishlatilishini tushuntiring.
- 25) Ma'lumotlar bazalari bilan ishlashda sinonimlar qanday afzalliklarga ega?

“Tahlil + Baholash + Yaratish” toifadagi savollar

- 1) Ma'lumotlar yaxlitligini cheklash nima va siz qanday turdagi cheklovlarni bilasiz?
- 2) Saqlangan protseduralar oddiy SQL so'rovlariga nisbatan qanday afzalliklarga ega?
- 3) Relyatsion ma'lumotlar modeli va norelyatsion model o'rtasidagi farq nima?
- 4) Ma'lumotlar bazasidagi asosiy va ikkilamchi indekslar o'rtasidagi farq nima?
- 5) MBBTda ma'lumotlarning yaxlitligini qanday ta'minlashini tushuntiring.
- 6) MBBTda masshtablikni ta'minlash uchun qanday strategiyalar qo'llanilishini tushuntiring.
- 7) Ma'lumotlarni normallashtirish qanday ishlashini va nima uchun muhimligini tushuntiring.
- 8) MBBTda ma'lumotlar xavfsizligi qanday ta'minlanganligini tushuntiring.
- 9) Ma'lumotlar bazalarida tashqi kalit cheklovi (FOREIGN KEY constraint) qanday ishlashini tushuntiring.
- 10) Ma'lumotlarni indekslashning turli xil yondashuvlari va ularni qo'llash haqida yozing.
- 11) MBBT xavfsizligini ta'minlash uchun qanday mexanizmlardan foydalanilishini tushuntiring.
- 12) Ma'lumotlar bazalarida so'rovlarni optimallashtirish usullarini tushuntiring.
- 13) Oracledagi klasterlar nima ekanligini va ular qanday ishlashini tasvirlab bering.
- 14) Ma'lumotlar bazasi administratorining tashkilotdagi roli va vazifalarini tasvirlab bering.
- 15) Ma'lumotlar yaxlitligini cheklashning qanday turlari mavjud va ular amalda qanday qo'llaniladi?

- 16) Turli xil ma'lumotlar modellari qanday afzalliklarga ega va ular ma'lumotlar bazasini tashkil etishga qanday ta'sir qiladi?
- 17) Oracle MBBT tuzilmasi va xususiyatlari haqida tushuntiring.
- 18) Ma'lumotlar bazasi administratori uchun qanday ko'nikmalar muhim?
- 19) Turli xil MBBT arxitekturalari va ularning tizimning ishlashi va ishonchliligiga ta'siri haqida yozing.
- 20) Ma'lumotlar bazasini samarali boshqarish uchun qanday ko'nikma va bilimlar zarur?
- 21) Ma'lumotlar bazasini boshqarishda saqlangan protseduralar va funksiyalar qanday afzalliklarga ega?
- 22) Oracledagi klasterlar qanday afzalliklarga ega.
- 23) Oracle MBBT arxitekturasini va uning asosiy xususiyatlarini tavsiflang.
- 24) Triggerlar, saqlangan protseduralar va funksiyalar o'rtasidagi farqlar va o'zaro ta'sirlarni tushuntiring.
- 25) Turli xil ma'lumotlar modellari va ularning ma'lumotlar bazalarida qo'llanilishi haqida batafsil yozing.

“Qo'llash + Yaratish” toifasidagi savollar

- 1) Agar buyurtma 30 kundan ko'proq vaqt oldin qilingan bo'lsa, buyurtma holatini “tugallangan” ga yangilaydigan saqlangan protsedurani yarating.
- 2) Belgilangan (ixtiyoriy) mezonga mos keladigan jadvaldagi yozuvlar sonini qaytaradigan saqlangan funksiya yarating.
- 3) Jadvaldagi yozuvni yangilashda oxirgi o'zgartirish vaqtini avtomatik ravishda yozib oladigan trigger yarating.
- 4) JOIN va WHERE iboralari yordamida bir nechta jadvallardan (orders hamda order_details) ma'lumotlarni birlashtirgan murakkab tasavvur uchun SQL so'rovini tuzing.
- 5) Ikkita jadvaldagi ma'lumotlarni ustunlardan biriga guruhlash bilan birlashtirgan murakkab tasavvur yarating (employees hamda departments jadvallari).
- 6) Buyurtmadagi tovarlarning o'rtacha narxini hisoblaydigan saqlangan protsedurani yarating.
- 7) Belgilangan miqdordan ko'proq buyurtma bergan foydalanuvchilar ro'yxatini qaytaradigan funksiya uchun SQL so'rovini yarating.
- 8) Har safar tizimga kirganingizda foydalanuvchining oxirgi kirish sanasini avtomatik ravishda yangilaydigan trigger yarating.
- 9) Belgilangan ID orqali jadvaldan foydalanuvchi ma'lumotlarini olish uchun saqlangan funksiyaning yarating.
- 10) Jadvalga yangi yozuv qo'shadigan va yangi yozuv identifikatorini qaytaradigan saqlangan protsedura yarating.
- 11) Asosiy jadvaldan har bir yozuvni o'chirish to'g'risidagi ma'lumotlarni jurnal jadvaliga yozadigan trigger yaratish uchun SQL so'rovini yozing.
- 12) Ma'lum bir davrda mijozning barcha buyurtmalarining umumiy miqdorini qaytaradigan saqlangan funksiyaning yarating.
- 13) Mahsulotni omborda mavjud ekanligini tekshiradigan va tegishli xabarni qaytaradigan saqlangan funksiya yarating.
- 14) Belgilangan jadvalga ma'lumotlarni o'chirish uchun saqlangan protsedura yarating.
- 15) Xaridorning umumiy xaridlari asosida uning holatini yangilaydigan saqlangan protsedurani yarating.

- 16) Bir nechta jadvaldagi ma'lumotlarni har bir jadvaldagi ustunlar bo'yicha filtrlash shartlari bilan birlashtiradigan tasavvur yarating (jadval nomlari hamda atributlari ixtiyoriy).
- 17) Mijozlar jadvalidagi mijozning manzilini uning noyob identifikatoriga (ID) asoslanib yangilash uchun saqlangan protsedurani yarating.
- 18) Agregat funksiyalari va guruhlashni o'z ichiga olgan murakkab analitik so'rovni bajarishga imkon beradigan tasavvur yarating. (jadval nomi hamda atributlari ixtiyoriy).
- 19) Umumiy kalit bo'yicha bir nechta jadvallarni birlashtirgan klaster yaratish uchun SQL so'rovini yozing.
- 20) Jadvalga kiritishdan oldin ma'lumotlarni ma'lum shartlarga muvofiqligini tekshiradigan trigger yarating.
- 21) Bir nechta jadvallardan ma'lumotlarni birlashtiradigan hamda filtrlash va saralash shartlari bilan murakkab so'rovni bajarishga imkon beradigan tasavvur uchun SQL so'rovini yarating.
- 22) Boshqa jadvaldagi tegishli ma'lumotlarni o'zgartirganda buyurtma holatini avtomatik ravishda yangilash uchun triggerini ishlab chiqing.
- 23) Belgilangan davrda eng mashhur mahsulot nomini qaytaradigan saqlangan funktsiyani yarating.
- 24) Belgilangan jadvalga ma'lumotlarni qo'shish uchun saqlangan protsedura yarating.
- 25) Belgilangan jadvalga ma'lumotlarni yangilash uchun saqlangan protsedura yarating.
- 26) Shartli operatorlardan foydalanib BAL kiritilganda talaba 90-100- "a'lo", 70-89- "yaxshi", 60-69- "qoniqarli" aks holda "qoniqarsiz" ligi haqida habar chiqadigan PL/SQL dasturini yarating.
- 27) Saqlangan funktsiya va saqlangan protsedura uchun PAKET yarating. PAKETdan foydalanishni ko'rsating.
- 28) Cheklovlar asosida uchta jadval yarating, bu jadvallardan umumiy ma'lumot olish uchun jadvallarni birlashtiring va shu birlashtirish so'rovini tasavvur(view)da hosil qiling.
- 29) BAL kiritilganda talaba 90-100- "a'lo", 70-89- "yaxshi", 60-69- "qoniqarli" aks holda "qoniqarsiz" ligi haqida habar chiqadigan saqlangan funktsiyani yarating.

RTK kafedra mudiri

Egamberdiyev N.A.

Tuzuvchi RTK kafedra
assistenti

To'xtasinov A.I.